

Příklady – Základy soukromého práva – témata č. I., II.

1. Určete, který z následujících společenských vztahů náleží předmětu a metodě občanskoprávní regulace:
 - a. vztah mezi obecním úřadem a osobou, jehož obsahem je vyměření místního poplatku ze psů;
 - b. vztah mezi spotřebitelem a dodavatelem, který vznikl z titulu reklamace dodaného zboží;
 - c. vztah mezi prodejcem a výrobcem zboží;
 - d. vztah mezi obcí a fyzickou osobou, jehož obsahem je spor z nájemní smlouvy;
 - e. spor o zadostiučinění požadované fyzickou osobou pro šíření pomluvy jinou osobou;
 - f. spor mezi pracovníkem a jeho zaměstnavatelem o vyplacení odměny.

2. Mezi paní Janou K. a panem Rudolfem M. byla uzavřena smlouva o půjčce peněz ve výši 30 000 Kč, přičemž k zajištění plnění řádně a včas se strany dohodly na smluvní pokutě 10 000 Kč za každý i započatý měsíc prodlení se splácením dluhu. Zabývejte se platností takového ujednání z hlediska základních zásad občanského práva.

3. Zákazník zakoupil od stánkového prodejce na městském tržišti výrobek spotřební elektroniky za cenu, která se mu jevila výrazně příznivá ve srovnání s cenou výrobku v běžné obchodní síti. Po čase byl předvolán na Policii ČR a bylo mu předestřeno, že zakoupené zboží bylo prodejcem nabyto nelegálně. V této souvislosti byl vyšetřován podle ustanovení trestního řádu.
 - a) Jakou zásadu občanského práva lze na tento případ uplatnit?
 - b) Je tato zásada výslovně formulována v některém z ustanovení nyní platného občanského zákoníku?

4. Slečna Jana K. si nechala ve fotografickém ateliéru zhotovit kolekci uměleckých fotografií – svých portrétů, které do budoucna chtěla využít ve své kariéře modelky. Po roce náhodou zjistila v knihkupectví, že jeden z těchto portrétů je použit bez jejího vědomí i souhlasu na přebalu knížky s počítačovou tematikou. Poradte slečně Jana K., jak se má v takové situaci zachovat.
 - a) Které subjektivní právo slečny Jany K. bylo porušeno?
 - b) Jaký efektivní způsob ochrany byste jí poradili?

5. Dívce ve věku 16 let a 3 měsíců bylo soudním rozhodnutím povoleno uzavření sňatku z důvodů jejího těhotenství. Po uzavření sňatku a narození dítěte bylo manželství rozvedeno v době, kdy žena dovršila 17 let a 4 měsíce věku.
- a) Je tato žena oprávněna v tomto věku samostatně uzavřít kupní smlouvu o koupi svého bytu do výlučného vlastnictví?
 - b) Odpověď zdůvodněte s odkazem na konkrétní ustanovení platného práva.
6. Bude-li Váš soused na svém pozemku obtěžovat každý den hlukem, prachem a světlem (kupř. z provozované opravy zemědělských strojů), jaký způsob právní obrany byste zvolili, abyste dosáhli ochrany co nejdříve a bez soudního procesu? Zdůvodněte s poukazem na konkrétní ustanovení občanského zákoníku. Charakterizujte tento způsob právní ochrany. Který orgán v těchto otázkách rozhoduje?

Z judikatury:

Dobré mravy:

Úvaha, zda konkrétní smluvní ujednání je či není v rozporu s dobrými mravy, se odvíjí od posouzení všech zvláštností každého případu individuálně a závěry v konkrétním případě tak lze jen velmi obtížně zobecnit. Navíc otázka přiměřenosti sankčního opatření (promítající se v posuzované věci do posouzení platnosti ujednání o smluvní pokutě z hlediska souladu s dobrými mravy ve smyslu § 39 občanského zákoníku) byla již mnohokrát předmětem rozhodování dovolacího soudu a nejde tak o otázku dosud nevyřešenou nebo rozhodovanou rozdílně, která by z těchto důvodů mohla založit zásadní význam rozsudku dovolacího soudu. Namátkou lze připomenout např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2006, sp. zn. 33 Odo 1385/2004, ze dne 26. 1. 1999, sp. zn. 29 Cdo 2495/98, publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 6/2000, ze dne 26. 7. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2247/99, ze dne 9. 8. 2001, sp. zn. 33 Odo 204/2001, uveřejněné v Souboru pod č. C 675, ze dne 23. 6. 2004, sp. zn. 33 Odo 588/2003, uveřejněné zde pod č. C 2801, ze dne 27. 7. 2006, sp. zn. 33 Odo 810/2006, nebo ze dne 23. 5. 2006, sp. zn. 33 Odo 1427/2005, v nichž je vedle názoru, že bez dalšího nelze za nepřiměřenou považovat smluvní pokutu do výše 0,5 % denně z dlužné částky, prezentován i názor, že na nepřiměřenost smluvní pokuty nelze usuzovat z její celkové výše, je-li důsledkem dlouhodobého prodlení a s tím spojeným navyšováním o jinak přiměřenou "denní sazbu" smluvní pokuty, v nichž je dovozováno, že **smluvní strana se nemůže bránit splnění své smluvní povinnosti poukazem na dobré mravy, jestliže mohla zabránit růstu celkové výše smluvní pokuty tím, že by svou povinnost, která je smluvní pokutou zajištěna, splnila v co nejkratší době.**

20 Cdo 3756/2008 Z hlediska případné existence rozporu s dobrými mravy lze posuzovat pouze výkon práv a povinností (formou právních úkonů či faktického chování) účastníků občanskoprávních vztahů, nikoliv správnost rozhodnutí soudu; to je aktem aplikace práva, v jejímž rámci právě soud – v nalézacím řízení – posuzuje, zda k případnému rozporu s morálními pravidly při výkonu práv a povinností v hmotněprávních vztazích došlo. **Při podání návrhu na nařízení exekuce (výkonu rozhodnutí) však nejde o výkon práva, nýbrž o využití možnosti poskytnuté oprávněnému procesním předpisem pro případ, že povinnost uložená exekučním titulem vydaným v nalézacím řízení nebyla splněna dobrovolně.** Proto nelze namítat proti usnesení o nařízení exekuce, že je v rozporu s dobrými mravy, neboť se jedná o hmotněprávní institut, který v rozhodování o procesněprávním úkonu soudu nemá místo.

Využití institutu úroku z prodlení nelze v zásadě považovat za výkon práva, který by byl v rozporu s dobrými mravy; uvedené však neplatí bezvýjimečně. **Odepřít soudní ochranu je možné při požadavku věřitele na úrok z prodlení, který shora uvedená hlediska opomíjí, nevychází ze smyslu institutu prodlení, případně je dokonce zneužíván k poškození dlužníka nebo vzhledem k poměrům účastníků vede k nepřiměřeným důsledkům.** To v tom smyslu, že dlužníka zatěžuje likvidačním způsobem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2895/99). Za situace, kdy kupní smlouva nebyla uzavřena a jejímu možnému sjednání předcházelo uzavření smlouvy o smlouvě budoucí doplněné třemi doplňky, a to ze dne 1. 7. 1996, 2. 9. 1996 a 30. 9. 1996, přičemž na základě každého z nich došlo k zaplacení další zálohy na celkovou kupní cenu a o tuto částku se současně zvýšila smluvní pokuta, je podle dovolacího soudu třeba považovat nárok žalobkyně na úhradu úroku z prodlení v rozporu s dobrými mravy (§ 3 odst. 1 o. z.). Budoucí kupní smlouva totiž nebyla v konečném důsledku

uzavřena z důvodů spočívajících na její straně. Uplatňovaný nárok žalobkyně navíc směřuje k poškození smluvního partnera (strany žalované) a s ohledem na jeho výši ji zatěžuje nepřiměřeným způsobem. Otázkou přiměřenosti mezi účastníky dohodnuté smluvní pokuty se dovolací soud zabýval již ve svém rozhodnutí ze dne 27. 11. 2003, č.j. 33 Odo 890/2002-126, ve kterém dospěl k závěru, že "... sjednaná výše smluvní pokuty výrazně převyšovala škodu, která by mohla neuzavřením budoucích smluv případně vzniknout, a již bylo v této souvislosti možno rozumně předvídat... Byla-li vzhledem ke všem okolnostem posuzovaného případu smluvní pokuta sjednána v nepřiměřené výši, je ujednání o ní pro rozpor s dobrými mravy podle ustanovení § 39 o.z. neplatné."

IV. ÚS 1735/07 *O hospodaření se společnou věcí zásadně rozhodují spoluvlastníci, jejichž podíly představují většinu. Majorizaci je však možno respektovat pouze v případech, v nichž není výsledek v extrémním nesouladu s principy spravedlnosti a neporušuje základní práva menšinových spoluvlastníků. Nelze připustit, aby hospodaření probíhalo způsobem, který vůbec nerespektuje oprávněné zájmy menšinového spoluvlastníka a tím popírá samu podstatu a smysl jeho základního práva. Výkon práv v souladu s dobrými mravy představuje princip, který v odůvodněných případech dovoluje zmírňovat tvrdost zákona a dává soudci prostor pro uplatnění pravidel slušnosti. Pojem „dobré mravy“ nelze vykládat pouze jako soubor mravních pravidel užívaných jako korektiv či doplňující obsahový faktor výkonu subjektivních práv a povinností, ale jako příkaz soudci rozhodovat praeter legem či dokonce contra legem, pokud jde o reprobaci jednání příčícího se dobrým mravům. Dobré mravy v tomto pojetí tedy jsou souhrnem etických, obecně uznávaných a zachovávaných zásad. Takto provedený výklad pojmu „dobré mravy“ ve svém souhrnu prostupuje i Listinu základních práv a svobod. Výkon žádného práva, právo většinového spoluvlastníka na nakládání se společnou věcí nevyjímaje, nesmí být pláštíkem zakrývajícím nemravnost.*

Kompetenční spory: věcná příslušnost soudů k rozhodnutí o ochraně před zásahem do pokojného stavu Rozhodnutí o ochraně před zásahem do pokojného stavu podle § 5 občanského zákoníku je rozhodnutím ve věcech soukromoprávních. O žalobě proti takovému rozhodnutí je proto příslušný rozhodovat soud v občanském soudním řízení. (Podle usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 8.10.2008, č. j. Konf 8/2008 - 4)